

THE YOUTH'S EDUCATION REGARDING THE MANAGEMENT OF THE CONFLICTS

OANA- PAULA PAPANCEA ZAHARIA

Abstract

Seen as a change promoter, the conflict grows into a source of education, into an opportunity in need for study, making the object of educational studies too in order to be able to be fructified in schools. The present work develops an analysis of a few international and national experiences in conflict management in schools, aiming at achieving a Guide advising teens about peaceful resolutions of conflicts, meant for educational adviser psychologists but also for form masters. The international experiences in education for conflict mediation in schools reflect much more theoretical patterns. Let's count the traditional programmes like "Peer Mediation", Transformative Mediation and Bifocal Mediation. The success of a remarkable number of projects and intervention programmes on education aiming at conflict resolution in schools worldwide encourages us in trying to find the best way of taking action in the same direction within Romanian schools. The variety of forms this programs may take is increased by the wider and wider possibility of using the Internet. Still, a rational analysis is needed for adopting and implementing in education syllabuses the conflict resolution but also for identifying multiple advice methods and techniques depending on the student conflict reasons and achieving action plans for each category of teens depending on their reaction to conflict. The results of such studies offer to the educational staff valuable information, indicating the necessity for conflict solving programs and the impact they may have on the student's skills in controlling their inner conflicts in a positive manner.

Keywords: conflict management , schools, mediation programs, Internet

Conflictul este atât de prezent și de integrat în viața de zi cu zi, încât am început să ne obișnuim cu prezența lui . Lumea din jurul nostru este modelată și desenată de conflict, de înclăștarea de energii din care ne formăm noi posibilități și noi începuturi. Deși conotația sa este în general negativă, conflictul poate avea și o reputație bună, de inițiator al schimbării. El se bazează pe recunoașterea și aprecierea diferențelor, prin urmare este o sursă de educație, o oportunitate care trebuie studiată deci, și de științele educației , pentru a fi fructificată în școală.

Prin această lucrare dorim să analizăm câteva experiențe internaționale și naționale în domeniul managementului conflictelor în școală în vederea realizării unui ghid pentru consilierea adolescenților în scopul rezolvării pașnice a acestora, destinat profesorilor consilieri psihopedagogi, dar și diriginților .

Modele teoretice promovate în programele de mediere a conflictelor în școală

Am identificat¹ patru abordări fundamentale în educația pentru rezolvarea conflictelor în școală. Liniile ce separă cele patru abordări sunt uneori greu de trasat în practică, dar categoriile sunt utile în descrierea fiecărei abordări. Unele dintre cele mai bune programe din școli au evoluat odată cu implementarea principiilor și proceselor de soluționare de probleme din rezolvarea conflictelor, care au permis o trecere graduală de la o abordare la alta.

Abordarea curriculară a proceselor este o introducere în educația pentru rezolvarea conflictelor, caracterizată prin acordarea unui timp specific învățării abilităților și principiilor fundamentale, precum și una sau a mai multe proceduri de soluționare de probleme în cadrul unor cursuri separate sau incluse în lecțiile zilnice/săptămânale. *Abordarea programului de mediere* antrenează indivizii selectați (adulți și copii) în dobândirea principiilor și abilităților fundamentale ale rezolvării conflictelor și ale medierii, cu scopul de a pregăti persoane ce pot juca rolul de terță parte neutră pentru a-i ajuta pe disputanți să găsească o soluție. *Abordarea pașnică la nivel de clasă* este o metodologie la nivel de clasă de elevi, care include formarea acestora pentru dobândirea abilităților, principiilor și unora dintre procesele fundamentale de rezolvare a conflictelor. Educația în acest sens este încorporată în programa școlară și în strategiile de management al clasei. *Abordarea pașnică la nivelul întregii școli* este o metodologie ce cuprinde toată școala și se construiește pe abordarea pașnică în clasă, prin folosirea rezolvării conflictelor ca sistem de operare pentru management, atât la nivel macro cât și la nivel micro. Principiile și procesele sunt învățate și se utilizează de către fiecare membru al comunității școlare: bibliotecari, profesori, consilieri, elevi, directori și părinți.

Peer mediation² este un program creditat ca promotor al îmbunătățirii autocontrolului, responsabilității, încrederii în sine și cunoștințelor academice ale elevilor (Johnson, Johnson, Dudley, & Acikgoz, 1994; Wilson Gillespie & Chick, 2001). Învățându-i pe elevi să facă față constructiv conflictelor se promovează dezvoltarea unor comportamente sociale care pot într-adevăr îmbunătăți calitatea vieții școlare și chiar pot influența perspectiva găsirii unei slujbe la terminarea școlii. (Johnson, et al., 1994).

Programele tradiționale de tip „Peer mediation” se bazează pe structura rezolvării de probleme. Conflictul este văzut ca „problemă” care

¹ Kathryn Girard & Susan J. Koch, *The Handbook of Conflict Resolution Education . A guide to building quality programs in schools*, NIDR – National Institute for Dispute Resolution Jossey-Bass – A Wiley imprint

² <http://www.mediate.com/youth/>

poate și trebuie soluționată (Spangler, 2003). Principalul scop este de a-i ajuta pe elevi să rezolve conflictele apărute între ei. Elevii urmau o serie de pași , de la focalizarea asupra definerii problemei, spre identificarea intereselor și temerilor, generarea de soluții posibile și încheierea unui acord (Kreidler & Poliner, 1999; Alson & Roderick, 1997). Bush și Folger (1994) susțin că abordarea tradițională a medierii aduce un punct de vedere economic/psihologic în conflict. Este bazat pe premisa: conflictele sunt probleme ce trebuie rezolvate. Problemele sunt rezultatul competiției între interesele participanților. Scopul unui mediator în rezolvarea conflictelor este de a stimula atingerea unei înțelegeri care rezolvă probleme tangibile în termeni juști și realiști. În cadrul acestei conceptualizări, practicarea unei bune medieri este numai o chestiune de identificare a problemelor, de găsirea opțiunilor și de convingere a părților să se ajună la un rezultat (Bush & Folger, 1994).

Un model nou, cu o abordare alternativă este medierea transformativă (Bush and Folger, 2005, p. 46). Acesta reprezintă schimbarea modelului de rezolvare a problemelor într-unul mai comunicativ, mai interactiv care subliniază clar despre ce e vorba în conflict și ce înseamnă în mod concret rezultatele pozitive ale rezolvării conflictelor . Conflictul reprezintă o criză în interacțiunea umană. În timpul conflictului, atitudinile negative se alimentează reciproc, iar sentimentele de slăbiciune și de focalizare pe propriile nevoi sunt intensificate. Scopurile principale ale mediatorului într-o mediere transformativă este să susțină și să faciliteze eforturile părților spre transformarea conflictului într-o interacțiune constructivă, nu să ajute părțile să-și rezolve problema, ci să –i ajute să depășească durerea experienței conflictuale și să treacă mai departe³. Acest model a fost experimentat mai întâi în programul The PAZ (Peace from A to Z) Peer Mediation Program . Acesta este un program afterschool care este derulat de către un ONG, Morningside Center for Teaching Social Responsibility, în școlile publice din New York. Programul este urmat de 400 de elevi, de la grădiniță până la liceu, începând din anul școlar 2006-2007.

Medierea transformativă completează multe din scopurile programului peer mediation, mai ales în cazul în care abordarea rezolvării de probleme poate eșua. Programul *Transformative peer mediation* a ajutat școala să devină un mediu al conflictelor pozitive, unde disputele sunt încurajate și dirijate constructiv⁴ .

³ Bush, R.A.B., & Folger, J.P. , 2005, *The Promise of Mediation* (2nd Edition). San Francisco, CA: Jossey-Bass, p. 52

⁴ Johnson, D.W., & Johnson, R.T. ,1996 , *Teaching all students how to manage conflicts constructively: The peacemakers program. The Journal of Negro Education*, 65(3),p.324.

Alternativa cadrului transformativ și celui de rezolvare a problemelor este modelul de mediere bifocală . Una din definițiile termenului *bifocal* este încorporarea a două scopuri, interese sau acțiuni distincte și chiar incompatibile.

Experiențele internaționale în aplicarea unor strategii asemănătoare confirmă faptul că elevii, ca mediatori, sunt mai eficienți în influențarea colegilor spre rezolvarea pașnică a conflictelor. Rezultatul principal al derulării unor programe de mediere între elevi este reducerea frecvenței și intensității conflictelor între elevi și reducerea necesității adulților de a mai interveni, descreșterea numărului de pedepse/ sancțiuni aplicate de profesori, îmbunătățirea climatului din școală și a calității relațiilor între elevi, mărirea stimei de sine la elevi, și creșterea nivelului responsabilității. Succesul unui astfel de program depinde însă, foarte mult de susținerea lui de către toate cadrele didactice din școală , precum și de către conducerea școlii. O astfel de certitudine primită de elevii implicați îi responsabilizează și le dă încredere și autoritate în fața colegilor.

Deoarece strategiile rezolvării conflictelor sunt o inovație relativ nouă în educație, este esențial ca educatorii să fie bine pregătiți pentru a le introduce în clasă și să fie capabili să ia decizii eficiente pentru a realiza acest lucru.

Provocarea educatorilor este de a manifesta o înțelegere vastă a fundamentelor rezolvării conflictelor și apoi aplicarea cunoștințelor în diferitele contexte educative. Programe care aveau drept obiectiv rezolvarea conflictelor în școli au apărut pentru prima dată la începutul anilor 1970, în SUA, datorită îngrijorării educatorilor și părinților în privința violenței în școli. “Proiectul copiilor pentru prieteni”, un program Quaker care învăța nonviolența în școlile New York-eze , a fost primul ce a introdus ideile rezolvării conflictelor în școlile Statelor Unite. “Programul răspunsului creative al copiilor la conflict” care a reieșit din acel efort a antrenat de atunci mii de profesori. Mișcarea pentru rezolvarea conflictelor în școli a devenit una organizată odată cu înființarea organizațiilor Educators for Social Responsibility, în 1981 și National Association for Mediation in Education în 1984. În toamna anului 1995, NAME și NIDR au estimat că în 6000 de școli s-au derulat programe de rezolvare a conflictelor în Statele Unite și peste 300 000 de elevi au fost antrenați în tehnici de bază a negocierii colaborative. Extinderea programelor de rezolvare a conflictelor în școlile Statelor Unite reflectă nu doar o recunoaștere a nevoii prevenirii violenței în școli, dar și, la un nivel mai ridicat, o importanță crescută a voluntariatului. Ideea că elevii pot rezolva propriile conflicte și își asumă măcar o parte din responsabilitățile pentru climatul școlii este principiu fundamental al programului rezolvării conflictelor.

Proiecte de succes, la nivel mondial

Cele mai multe proiecte au fost promovate în SUA , începând cu anii 1970.

Răspunsul Creativ al Copiilor la Conflict (RCCC) este o organizație pionier în câmpul rezolvării conflictelor în școli care a pornit de la ideea că dacă învățăm copiii de mici să nu fie agresivi vor fi mai pașnici când vor crește mari, iar programele acestea au fost folosite în câteva școli din New York în 1972.

Educatori pentru responsabilitatea socială (ERS) este o organizație non-profit din Cambridge, Massachusetts recunoscută pentru activitatea sa în promovarea dezvoltării etice și sociale a copiilor, are statutul de lider național în rezolvarea conflictelor, prevenirea violenței, relațiile intergrup și formarea comportamentelor. ERS a organizat sesiuni de formare la fața locului pentru abordarea pașnică la nivel de clasă în peste 200 de școli și pentru peste 6000 de educatori, a inițiat mai mult de 4000 de membri de instituții și a oferit ateliere de lucru pentru alte câteva mii de educatori și a distribuit aproximativ 35000 de resurse educaționale pentru a sprijini abordarea pașnică la nivel de clasă pe tot teritoriul S.U.A.

Programul de rezolvare creativă a conflictelor (PRCC) a început în 1985 ca o colaborare a departamentului educației din New York și a organizației ERS din New York (ESR Metro) și a funcționat în școli din New York, Louisiana, Alaska, New Jersey, California, Georgia, Oregon și Massachusetts.

Programul pentru Tinerii Negociatori, fondat în 1993 își propune să dezvolte în rândul tinerei generații și profesorilor capacitatea de a utiliza abilitățile de negociere, ca un mijloc puternic pentru îndeplinirea scopurilor lor. Fiind o adaptare a Proiectului de Negociere realizat la Harvard, PTN utilizează principiile expuse de Fisher, Ury și Patton în *Getting to yes*.

Pentru a promova cooperarea în locul competiției, *Street Law, Inc.*, fostul Institut Național de Educarea Legislativă a Cetățenilor (INELC), a îmbinat strategiile de management de conflict și mediere în multe dintre programele sale și materialele curriculare. În 1985, Street Law, în parteneriat cu Consiliul Național pentru Prevenirea Crimei (CNPC), a creat programul Tinerii, Infrațiunile și Comunitatea (TIC), finanțat de Biroul de Prevenirea Delincvenței și Justiție Juvenilă din America.

Street Law și CNPC au conceput programe de educație pentru rezolvarea conflictelor special pentru elevi: *We can work it out!* (Putem să rezolvăm problema!), *Problem solving through mediation* (Rezolvarea de probleme prin mediere) și *The conflict zoo* (Grădina zoologică a conflictelor).

Institutul din Illinois pentru Rezolvarea Disputelor (IIRD), format în 1992, a dezvoltat un program de mediere între elevi, descriind 6 etape de dezvoltare într-un ghid – *Medierea între elevi: rezolvare conflictelor în școli*.

Community Board Program este o organizație non-profit de rezolvare a conflictelor, fondată în San Francisco în 1976. În 1982, eforturile de rezolvare a conflictelor ale CBP au fost intensificate și adaptate pentru a

fi folosite în școli, cu scopul central de a infiltra valorile și filosofia rezolvării conflictelor și de a pune în funcțiune mecanismele care să îngăduie rezolvarea liniștită, pozitivă și eficientă de probleme, la toate nivelurile.

Programul San Francisco Community Board. Un exemplu al unui program de rezolvare a conflictelor îl reprezintă răspunsul la nevoile de dezvoltare ale adolescenților prin curriculum predat de Comitetul Comunității din San Francisco (Sadalla, Henriquez și Holmberg, 1987). Programul Comitetului (CBP) dezvoltă abilitățile de rezolvare a problemelor, prin negociere, la studenții care în mod normal ar evita conflictul și acei care devin agresivi să obțină ceea ce vor din cadrul conflictului.

După 1990, programe de mediere a conflictelor de către elevi sau studenți s-au desfășurat tot mai des, în 1999 ajungându-se la aproximativ 220 de astfel de proiecte (Warters, 2000). În anul 2009 se estimează derularea unor astfel de programe în 3600 de colegii și universități din SUA. Ele se adresează unor tipuri de conflicte diverse (între elevi/ studenți-colegi de cameră sau clasă, între elevi și părinți sau profesori, între organizații, grupuri, reprezentanți ai școlii și comunitatea locală etc.). Serviciile de mediere oferă diverse modele-cadru „ frameworks” care pot fi dezvoltate și utilizate în diferite programe tip peer mediations, co-mediere (elevi și profesori) și chiar adresate elevilor care au absolvit dar dorse să se implice în continuare în viața școlii, ca mediatori.

Programe asemănătoare întâlnim și în Europa, Africa, Orientul Mijlociu sau Extremul Orient⁵, dar nu atât de numeroase cât în Statele Unite . Câteva exemple sunt programele inițiate de *Center for Educational Programs and Social Initiatives (CEPSI)* din Bulgaria sau Școala de vară *Conflict Resolution and Mediation Skills*, cu participanți și locații pentru training în Cehia, Danemarca, Estonia, Franța, Finlanda, Olanda, Marea Britanie, Spania, Rusia, Germania și Slovenia.

Treptat, aceste programe s-au îmbunătățit mult, folosindu-se cercetările inter și multidisciplinare din domeniul rezolvării conflictelor , dar și datorită mobilității și ușurinței comunicării și a schimbului de bune practici facilitate de internet. Un program mai nou, care folosește drept resursă internetul este programul DCPEACE⁶, desfășurat începând cu luna septembrie 2008, sub deviza „ pacea nu este ceva atât de greu de realizat, dacă încerci”. Din anul școlar actual, 2008-2009 , acest program se implementează în școlile publice din districtul Columbia, U. S.

Programul pleacă de la convingerea că rezolvarea conflictelor și prevenirea violenței sunt achiziții vitale pentru tineri și este conceput ca o

⁵ David W. Augsburg, 1992, *Conflict Mediations Across Cultures*, Westminster/ John Knox Press, Louisville, Kentucky

⁶ <http://www.upeaceus.org/programs/dcpeace.html?gclid=CIWphrOL9p4CFcGAzAod8Ua8Ng>

strategie de intervenție comprehensivă care include următoarele componente: training pentru profesori și pentru administratorii de proiect, curriculum, workshop-uri pentru achiziționarea de abilități de înțelegere a conceptelor de bază și a metodelor de lucru . Acesta s-a finalizat cu crearea unor comunități virtuale numite „ PeaceRooms” în care elevii și-au putut extinde manifestarea capacităților nou achiziționate la nivel global, prin intermediul a două site-uri și prin realizarea unui centru de resurse, care este la dispoziția oricărei școli partenere, din ianuarie 2009 sub forma unui program after-school numit „Peer Mediation & Peace Club”.

Varietatea formelor pe care le poate lua această provocare a educatorilor este susținută de posibilitatea utilizării tot mai largi a internetului . Astfel, în SUA și în Canada există numeroase rețele și comunități virtuale realizate între licee și universități, care fac posibile workshop-uri despre antrenarea abilităților necesare medierii sau altor forme de intervenție în conflicte.

„*Campus Conflict Resolution Resources*”⁷ este rezultatul unui proiect grant al Fundației pentru îmbunătățirea educației din școli și colegii (FIPSE), iar principalul obiectiv al acestuia este facilitarea accesării informației despre rezolvarea conflictelor de orice actor educațional interesat. Pentru a răspunde provocării construirii unui climat pașnic în școli, Conflict Management in Higher Education Resource Center, a înființat un website- Campus Mediation Resources, creat de Bill Warters și găzduit de Mediating Theory and Democratic Systems program at Wayne State.

Alte proiecte care utilizează surse online de informare și antrenare a mediatorilor, adresate elevilor și profesorilor, în Europa și nu numai: Jurnalul online *Conflict Management in Higher Education Report*, Campusul virtual pentru rezolvarea conflictelor *Rsolve-it College*, Modele pentru schimbarea democratică *Directory of Courses on Conflict Resolution in Central and East European Universities* ,proiectul *Peace Studies/ Conflict Resolution Programmes in Australia and New Zealand* etc.

Impactul programelor educative pentru rezolvarea conflictelor

Rezultatele celor mai multe studii (de exemplu ale celor efectuate de David Johnson și Roger Johnson) privind eficiența și impactul programelor educative pentru rezolvarea conflictelor în școli, bazate pe cercetările și teoriile negocierilor integrale, perspectiva reversului și rezolvării constructive a conflictului, oferă educatorilor informații valoroase calitativ indicând necesitatea programelor de rezolvare a conflictelor și impactul acestor programe asupra abilităților elevilor de a-și controla propriile conflicte constructiv. Ele susțin clar eficacitatea educației pentru rezolvarea conflictelor pentru tineri. Din acest motiv, mulți experți consideră că

⁷ <http://www.campus-adr.org/>

programele de mediere ar trebui să existe nu doar ca entități solitare, ci ca o parte integrantă și importantă a unui program de rezolvare a conflictelor în toate școlile, care să ofere atât mediatorilor, cât și altora, oportunitatea de a-și însuși aceste abilități.

Eficiența unor astfel de programe de învățare accesând internetul depinde de prea mulți factori, dar nu trebuie neglijată. Adevărate provocări sunt : promovarea unor site-uri, selecția și relevanța materialelor care pot fi accesate, direcționarea către programe cu scopuri similare care nu pot fi racordate la rețea, dar care oferă informații viabile, centralizarea și monitorizarea tuturor informațiilor postate, evaluarea și diseminarea „ bunelor practici”. Un factor mai puțin discutat este și modul în care s-au format educatorii, cei care se consideră responsabili de educația tinerilor pentru managementul conflictelor .

Într-o cercetare recentă (martie 2010), pe care am realizat-o pe un lot de 46 de consilieri școlari, reprezentând 76 % din numărul total de profesori în Cabinete de asistență psihopedagogică din județul Bacău s-a constatat că 89% dintre aceștia (41 de subiecți) dezvoltă în școli diverse programe de educație pentru medierea conflictelor fără a avea o pregătire academică, specifică , destinată unui astfel de scop. Aceștia au declarat că sursele informaționale pe care le folosesc pentru a-și concepe proiectele educative sunt reprezentate de cărți de specialitate , în proporție de 37 %, și din resurse de pe net (referate, exerciții, proiecte didactice), în proporție de 85%. O comunitate științifică, care să garanteze validitatea tuturor informațiilor și eficacitatea aplicațiilor propuse pe diverse site-uri, e greu de imaginat. Cei care își asumă responsabilitatea unei astfel de educații , vor trebui, prin urmare să treacă toate aceste informații (resurse) prin filtrul propriei experiențe și autonomii. Însă o formare limitată la accesarea unor informații, fără îndoială valoroase, pentru a învăța ce și cum să facă, răpește raportului dascăl – discipol tocmai ceea ce-l caracterizează din punct de vedere uman: „genialitatea maestrului” și îl face pe adultul- educator să își asume rolul de „ propriul său maestru” și să-și codifice impresiile și reacțiile sale ocazionale cu aroganță . Această „ metodă” elimină coerența educației , face inutilă autoritatea, răpește acea intimitate a relației directe cu un „maestru” care să aibă conștiința scopurilor, care „ să se comunice pe sine”⁸, cognitiv și afectiv, pentru a traduce o angajare în viață a celui ce învață.

Teoria și practica rezolvării conflictelor este un domeniu tânăr și activ: noile descoperiri presupun rigoare și disciplină în dezvoltarea acestei noi sfere.

Interesul actual pentru rezolvarea conflictului în școli are mai multe direcții : principiile fundamentale ale sistemului nostru școlar, reformele educației și o varietate de tendințe sociale și educaționale contemporane.

⁸ Giussani, Luigi, 2005, *Riscul educativ Creație de personalitate și de istorie*, pg 100

Dezvoltarea cercetării în rezolvarea conflictelor și învățarea abilităților de rezolvare a conflictelor este un aspect critic în educarea tinerilor din România. Programele pentru rezolvarea conflictelor în școlile din România sunt mai mult accidentale decât organizate și constau mai mult în inițiative unor ONG-uri și ale familiei. Există desigur, și propunerile venite din partea din politicii educaționale, cum ar fi *Strategia MECT cu privire la reducerea fenomenului de violență în unitățile de învățământ preuniversitar*, precum și *proceduri pentru stabilirea unui mediu mai cooperativ în școli*, dar lipsa unei stimulări adecvate ale profesorilor face ca implicarea acestora în elaborarea și implementarea unor proiecte viabile și eficiente să fie formală. Există și exemple pozitive, cum ar fi proiectul *Tinerii împotriva violenței* (realizat cu finanțare POSTDRU), care își propune monitorizarea fenomenului violenței, conștientizarea problematicii în societate, formarea formatorilor, implicarea elevilor, dar nu propune o metodologie sau instrumente concrete de lucru construite pe baza unei cercetări specifice, adaptate pe categorii de vârstă, tipuri de conflicte etc.

Educația trebuie trăită, nu doar să ne pregătească pentru a trăi. Nu ajunge ca tânărul să simtă că are în fața sa propunerea ideală: trebuie să o și trăiască, să o aplice. Cuvântul continuu propus de educator- în mod când explicit, când implicit- devine sugestie conștientă de viață, paradigmă conștientă de acțiune. Prin urmare, elevii trebuie să fie implicați în rezolvarea unor probleme reale pentru a învăța ceea ce au nevoie să știe acum și mai târziu. Ei pot învăța să rezolve problemele în mod constructiv și să-și împlinească nevoile. Dacă elevii sunt împuterniciți și încurajați să-și rezolve problemele lor reale din mediul educațional, ei vor deveni mai deschiși la eforturile școlii de a le extinde sfera de informații sau abilități și în alte domenii ale învățării.

Domeniul medierii între elevi necesită încă multe cercetări. Cu siguranță educația privind rezolvarea conflictelor se poate constitui într-un obiectiv fundamental al unui învățământ eficient, al învățării pentru dezvoltare durabilă și participare activă la viața comunității.

Ceea ce viitoarele cercetări și evaluări promet este informația ce vizează întărirea, expansiunea și susținerea educației pentru rezolvarea conflictului. Viitoarele cercetări și evaluări ale educației pentru rezolvarea conflictului pot oferi informații ce pot contura punctele slabe și punctele forte ale elementelor și strategiilor unor astfel de programe. Studiile ar trebui să vizeze, de asemenea, chestiunile culturale și care țin de dezvoltarea practicilor potrivite rezolvării conflictului educațional. Acest gen de informație este neprețuită în întărirea analizei raționale pentru adoptarea și implementarea educației pentru rezolvarea conflictului în programele școlare, dar și pentru identificarea de metode și tehnici de consiliere diferențiate în funcție de motivele care determină conflictele între elevi și realizarea unor planuri de acțiune pentru fiecare categorie de adolescenți, în funcție de modalitatea de reacție la conflict pe care o manifestă aceștia.

BIBLIOGRAFIE:

- Bush, R.A.B., & Folger, J.P. , 2005, *The Promise of Mediation* (2nd Edition). San Francisco, CA: Jossey-Bass,
- David W. Augsburg, 1992, *Conflict Mediations Across Cultures*, Westminster/John Knox Press, Louisville, Kentucky
[http://books.google.ro/books?id=oKRALbYODusC&pg=PA167&lpg=PA167&dq=Bodine,+Crawford+%C5%9Fi+Schrumpf+\(1994\)](http://books.google.ro/books?id=oKRALbYODusC&pg=PA167&lpg=PA167&dq=Bodine,+Crawford+%C5%9Fi+Schrumpf+(1994))
<http://www.campus-adr.org/>
<http://www.google.com/books?hl=ro&lr=&id=XbUFuIPUHEwC&oi=fnd&pg=PP14&dq=the+handbook+of+conflict+resolutions&ots>
<http://www.mediate.com/youth/>
<http://www.upeaceus.org/programs/dcpeace.html?gclid=CIWphrOL9p4CFcGAzAod8Ua8Ng>
- Johnson, D.W., & Johnson, R.T. , 1996, *Teaching all students how to manage conflicts constructively: The peacemakers program*. *The Journal of Negro Education*, 65(3),
- Kathryn Girard & Susan J. Koch, 1996, *The Handbook of Conflict Resolution Education. A guide to building quality programs in schools*, NIDR – National Institute for Dispute Resolution Jossey-Bass – A Wiley imprint
- Kreidler, W.J., & Poliner, R.A. (1999). *Conflict Resolution in the Middle School: Student Workbook and Journal*. Cambridge, MA: Educators for Social Responsibility.
- Luigi Giussani, 2005, *Riscul educativ Creație de personalitate și de istorie*, Editura Corint, București
- Spangler, B. ,2003, *Problem-solving mediation*. In G. Burgess & H. Burgess (Eds.), *Beyond Intractability*. Boulder, CO: Conflict Research Consortium, University of Colorado. Retrieved June 19, 2007, from http://www.crinfo.org/CK_Essays/ck_peer_mediation.jsp